

reum, ut tradunt poetae, paulatim non descenderet hominum malitia!

Verum aetate nostra quid foelicius quam sub Venetorum ditione vitam degere? Quorum civitas semper extat libera, numquam tributo mancipata, semper Christiana, numquam ydolorum superstitione foedata, pelagi regina, diviciarum omnium officina, mundi deliciae, iustitiam semper fovens et religionem.

Et tempore isto quid gratius quam sorte divina praetorem habere Antonium Calvum, virum religioni deditum, in audiendo benignum, in exquirendo acutum, in iudicando aequum, vitae integrum, Musarum studiosum, moderatorem morum peritorumque patronum et Sisgorei, fortunae privigni, dulce decus et praesidium?

Naso Profecto, ut ait Naso,⁴⁹

*Haec mihi semper erunt imis infixa
medullis
Perpetuusque animi debitor huius
ero.*

C. XVII. DE MORIBUS QUIBUSDAM SIBENICI

Mores habent ultra leges nostri cives quosdam peculiares et quosdam peregrinos, quos a finitimis imbiberunt. Siquidem proverbiis Illyricis utuntur, quae nos dicteria diximus et ex lingua vernacula in

ne prelazi, kako kažu pjesnici, u srebrn, mјeden i gvozden.

No što je u naše doba ugodnije nego provoditi život pod vlašću Mlečana? Njihov je grad uvijek slobodan, nikada podvrgnut danku, uvijek kršćanski, nikada okaljan krivovjernim štovanjem idola, kraljica mora, tvornica svakog bogatstva, slast svijeta, trajni štovatelj pravednosti i vjere.

A što je u ovo vrijeme povoljnije nego li po božanskom udesu imati za kneza Antonija Calba, muža odana vjeri, prijazna u saslušavanju, oštromna u istraživanju, pravedna u presuđivanju, neporočna života, njegovatelja Muza, nadzornika morala, zaštitnika stručnjaka i slatku diku i zaštitu Šižgorića, pastorka sudbine.⁵⁷ Doista, kako kaže Nazon,⁵⁸

Nazon

To ću usaditi trajno u svoga srca dubinu,
Vječni dužnik ću ja takvome čovjeku
bit.

Pogl. 17. O NEKIM ŠIBENSKIM OBIČAJIMA

Uz zakone naši građani imaju neke posebne običaje pa i neke strane koje su usvojili od susjeda. Tako se služe ilirskim poslovicama, koje sam latinski nazvao dicteria dicteria i iz domaćeg jezika preveo na

Solo Numa Pictagoras
 Latinum vertimus cum Iacobo Naupleo, Iacobus Naupleus
 viro docto et diserto. Illis namque nec
 leges Solonis nec Numae Pompilii exco-
 gitationes nec ipsa Pictagorica praecepta
 videntur acutiora.

Thetis Eurialus
 Mulieres praeterea in funerum lucti-
 bus reboant nenas constantium animos
 virorum percutientes et ad lachrymam
 excitantes, ferventiores quidem fletibus
 Thetidis et matris Euriali,²⁰ quos in filio-
 rum perditionibus barbaro ululatu emitte-
 bant. Et in nuptiarum die choreas ducen-
 tes quaedam cantant epithalamia, qualia
 nec Catullus nec Claudianus cecinisse fuit
 auditus. Petulans deinde iuventus cupidi-
 nibusque capta voce valens amatorium
 carmen
 Sappho egloga
 amatorium carmen
 carmen tale noctu decantat, quale vix cul-
 tus Tibullus aut blandus Propertius aut
 lascivus Lichoridis Gallus aut Lesbya Sap-
 pho decantaret. Et molam vertentes pro
 conficiendo oleo meditantur eglogas alter-
 nas dicesque Dametam et Menalcam co-
 ram Palemone modulari.

Galeottus
 Pro modo praeterea cantilenae in
 choreis terram feriunt. Quam rem descri-
 bens Galeottus li° *De homine* sic loquitur:
*Apud Slavinos nunc in usu est modus
 ille antiquorum. Nam cum staticulos in
 chorea fecerunt, omnes uno eodemque
 tempore terram pede pulsan.* Cuius salta-
 tionis meminit Horatius I. carm.:²¹ *Alter-
 no terram quatiunt pede.*

latinski⁵⁹ zajedno s Jakovom Naplavči-
 Solon čem, učenim i rječitim mužem. Oštroum-
 Numa niji od njih ne čine mi se naime ni Solo-
 Pompilije novi zakoni, ni izreke Nume Pompilija, ni
 Pitagora sami Pitagorini propisi.

Osim toga, u žalosti pri sprovodu že-
 tužbalice ne glasno izriču naricaljke, koje diraju i
 potiču na plač i ljude tvrda srca i koje su
 Tetida dirljivije od tužbalica Tetide i majke
 Eurijal Eurijalove,⁶⁰ kojima su barbarskim zavi-
 janjem oplakivale smrt svoga sina. Pri
 svatovske plešu i pjevaju neke svatovske
 pjesme pjesme kakve nismo čuli da je pjevao ni
 Katul ni Klaudijan. Nadalje, obijesna
 mladež, obuzeta ljubavnom čežnjom, no-
 ljubavne ću glasno pjeva takve ljubavne pjesme
 pjesme kakve bi jedva spjevao uglađeni Tibul ili
 nježni Propercije ili razbludni Likoridin⁶¹
 Sappho Gal ili Sappha s Lezbosa. I vrteći kamen
 za tiještenje maslina, naizmjenice impro-
 viziraju pastirske pjesme tako da bi re-
 kao kako se pred Palemonom natječu u
 pjevanju Dameta i Menalka.⁶²

Osim toga u plesu prema ritmu pje-
 sme topoću nogama. Opisujući taj prizor,
 Galeotto⁶³ u djelu »O čovjeku« kaže: ples
 »Kod Slavena je sada uobičajen onaj na-
 čin iz antike. Kad se naime plešući za-
 ustave, svi u isti čas udaraju nogom o
 zemlju. Takav ples spominje Horacije u
 1. knjizi lirskih pjesama: »Nogom izmjen-
 ce lupkaju o zemlju.«⁶⁴ Toliko on. Čudim

Haec ille. Et miror, qua ratione Galeottus Illyricos dixerit Sclavinos, cum accolae Savi fluminis in Illyrico Savini dici debeant. Nec satisfacit Galeottus Georgio Merulae id obicienti. *Me, inquit, vocas audacem, quod Sclavinos pro Dalmatis vel Liburnis dixerim: rideo aeternumque ridebo tui hebetudinem.*^{g)} Nescis, *Georgi, Sclavinos ex Scythia venisse et haec loca occupasse.* Hactenus Galeottus contra Merulam, quod minime est cordi.

Et, ut in Saturnalibus Romanorum Saturnalia pueri nucibus et viri alea ludebant xenia aque ferebant et apophoreta referebant, apophoreta sic moris est in civitate Sibenici celeberrimo Natalis domini festo, eo quidem mense, quo illi inter Saturnalia, nostri intra Christi Natalia, dempto errore gentilitatis, servare. Quocirca Seneca ad Lucilium^{h)} scribit:²² *December, inquit, mensis, cum maxime civitas sudat. Ingenti apparatu sonant omnia.* Die namque Natalis solennissima festo favens alter in alterius concurrat oscula tamquam obsides pacis salutis tempus advenisse nuncians et pacis auctorem, cuius multum desyderabat universa terra cuiusque pulchritudinem sol et luna mirantur.

g) corr. ex: *hebitudinem*

h) corr. ex: *Lucillum*

se zašto je Galeotto Ilire nazvao Slavenima kad se Posavci u Iliriku imaju nazivati Savinci. Galeotto nije zadovoljio Giorgia Merulu⁶⁵ kad mu je na taj prigovor ovako odvratio: »Nazivaš me smicnim što sam mjesto Dalmata ili Liburna kazao Slaveni. Smijem se i vječno ću se smijati tvojoj tuposti. Ti ne znaš, Giorgio, da su Slaveni došli iz Skitije i zaposjeli ova mjesta.« Toliko Galeotto protiv Merule, što nimalo ne odobravam.

I kao što su se za vrijeme Saturnalija u Rimu dječaci igrali orasima, a odrasli se ljudi kockali, donosili darove i za uzvrat dobivali na gozbi druge darove, tako se taj običaj održava u gradu Šibeniku o najvećoj svetkovini, Rođenju Gospodinovu, u onom mjesecu u kojem su oni to radili u okviru Saturnalija, a mi, uklonivši pogansku zablude, za vrijeme Božića. Zato Seneka piše o tome Luciliju ovim riječima: »Prosinac je mjesec kad je Rim u najvećem poslu. Sve odzvanja od silnih priprema.«⁶⁶ Na najsvečaniji dan, na Božić, svetkujući taj blagdan ovdje jedan cjeliva drugoga javljajući time kao zalogom mira da je došlo vrijeme spasenja i da se rodio tvorac mira, za kojim je silno čeznula čitava zemlja i čijoj se ljepoti divi sunce i mjesec.

Saturnalijske darovi

uzvratni darovi

Seneka